

Sokağa Hâkim Olanın Borusu Öter

“Taş atan çocuklar” konusu Türkiye gündemini işgal etmeye devam etmektedir. Bu konuda UNICEF’le birlikte 2009 Mart ayında Diyarbakır, Hakkâri ve Adana illerine yönelik mahallinde çalışma yapmıştık.

“Taş atan çocuklar” konusu Türkiye gündemini işgal etmeye devam etmektedir. Bu konuda UNICEF’le birlikte 2009 Mart ayında Diyarbakır, Hakkâri ve Adana illerine yönelik mahallinde çalışma yapmıştık. Daha sonra mahallinde yapılan bu çalışmaları UNICEF’le ayrı ayrı rapor haline getirmiştik. Bu konudaki tespitlerimizi iki ay kadar önce TBMM’de yapılan “Risk Altındaki Çocuklar Uluslar arası Sempozyumu” nda tartışmıştık. Görüşlerimizi şöylece ifade etmek mümkündür;

1. Siyasi ve sivil organizeler çocuğu kendi emelleri için kullanmaktan vazgeçmelidir. Çocuğun en kötü suiistimali onun geleceğini karartacak eylemler olduğu unutulmamalıdır.
2. “Taş atan çocuklarla” la ilgili tüm kamu görevlileri, yasalara uygun davranmanın ötesinde çocuklara özgü yöntemlere sadık kalmalıdır.
3. “Sokağa hâkim olanın borusu öter” cümlesi sosyolojik anlamda doğrudur. Güvenlik görevlisi sokağa egemen değilse, alacağı polisiye önlemler, yeterli olmayabilir.
4. Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü, çocuk tutuklu ve hükümlü sayısını belirtmediği için, bu konuda sağlıklı analiz yapılamamaktadır.
5. “Taş atan çocuklar” konusunda yargı, için neler söylenebilir? TESEV’in 2007 tarihli “Yargıda Algı ve Zihniyet Kalıpları Raporu” gerçeği yansıtmakta ise, yargıçların yaklaşık % 51’i “insan haklarını, devlet güvenliği için bir tehdit” olarak görüyor ve yargıçların % 45’i ise devlete karşı suç ile devlet memurunun suçu arasında yaklaşım farklı içerisindedir. Bu iddia doğru ise görev, HSYK ve Adalet Bakanlığına düşmektedir.
6. Genellikle “taş atan çocuk” şiddet ortamında yetişmekte, taş atmayı bir oyun zannetmekte veya kendisini bu riskin içerisinde bulmaktadır. Şayet kolluk, sokağa hakim olursa, çocuklar bu riskten kurtarılacaktır.

Konuya böyle bir girişten sonra yapılması gerekenler üzerinde durulabilir. “Taş atan çocuklar” konusunda kolluk, yargı, cezaevi görevlileri ve medyanın üzerine düşen birtakım görevler vardır. Şöyle ki;

1. Her halde, çocuğun yaşama hakkı korunmalıdır; dövülmemeli, zarar verilmemelidir.
2. Çocuk yetişkinle birlikte yargılanmamalıdır. Çocuk mahkemelerinde yargılanmalı, bu amaçla da çocuk mahkemeleri hızla yaygınlaştırılmalı, eksikleri tamamlanmalıdır. Bu konuda Adalet Bakanlığı ve HSYK çalışma yapabilir.
3. Kolluğa düşen en önemli görev, bu durumdaki aileleri ziyaret etmek, sık sık hassas olan okullara ziyaretler yapmak, gerekiyorsa, bu tür çocukları Rehberlik Araştırma Merkezlerine (RAM) yönlendirmektir. Bu konuda kolluk ile okul işbirliği içerisinde olmalıdır.
4. “Taş atan çocuklarla” ilgili olarak hassas noktada bulunan kolluk, yargı ve eğitim kurumlarındaki kişiler çocuk psikolojisini bilen, sorunlara karşı çözüm üretebilen ve çocuk kültürünü bilen insanlardan seçilmeli yoksa eğitilmelidir.
5. Bu tür çocuklara gözaltı aşamasında iken hassas davranılmalıdır; gözaltı aracında, nezarethanede, tutuk evinde kötü muamele yapılmamalı ve kelepçe takılmamalıdır.
6. Çocuklar, yetişkinlerle temas ettirilmemelidir; adliyede, nezarethanede, cezaevinde çocuklar kendilerine özgü mekânlarda bulundurulmalıdır. Duruşma beklerken aç, susuz ve ihtiyaçlarından yoksun bir halde bulundurulmamalıdır.

7. Çocuklarla ilgili olarak, çocuk polisi devrede olmalı, çocuk polisi doğrudan Cumhuriyet Savcısı ile temasa geçmelidir. Çocuğunun gözaltı olayından ailesi haberdar edilmeli, bu konuda etkili bir mekanizma kurulmalıdır.
8. Genellikle kamu birimleri (kolluk vs) çocuk kendi elinden çıktıktan sonra, çocukla ilgilenmemekte, olayı takip etmeme yolunu seçebilmektedir. Böylece gelişmeler takip edilmemekte, gereken istatistikler yapılamamaktadır. Etkili İzleme Mekanizması (ETİM) devreye sokulmalıdır.
9. Haberlerin medyada yer alışı, kamu görevlisini çocuğa karşı tahrik etmemelidir. Medya, bir ildeki gösteriyi “**Türkiye savaş alanı gibi**” şeklinde vermemelidir. Medya terör olaylarını verirken arşivle desteklememeli, terörün yıldırıcı ve korkutucu özelliklerini topluma yansıtmamalıdır. Medya olayları minimize veya maksimize ettiğinde özellikle çocuklar bunu algılamakta zorluk çekmektedir. RTÜK tarafından yapılan 2008 ve 2009 yılı istatistiklerine göre, 3984 sayılı yasaya göre, medya tarafından en çok ihlal edilen hak, yasanın 4-z maddesidir. Yani programlar, çocukları fiziksel ve zihinsel açıdan kötü etkilememelidir Radyo Televizyon Üst Kurul’una ortalama olarak her gün 1700 adet şikâyet gelmekte ve bunun çoğu, maalesef, çocuk haklarıyla ilgili bulunmaktadır. Yani medya en çok çocuk haklarını ihlal etmektedir. “Büyükbaba” sayılan TV, özellikle çocuklar için, sözü en çok dinlenen bir aile büyüğü haline gelmiştir. Çocuğun okuldan çok TV karşısında bulunduğu ülkemizde, medyanın çocuk konusunda daha dikkatli olması gerekmektedir.
10. Kurulması düşünülen ve anayasaya dercedilmek üzere 12 Eylül 2010 tarihinde referanduma sunulacak olan “ombudsmanlık” şemsiyesi altında “Çocuk Ombudsmanlığı” kurulmalıdır. Böylece çocuk ihlalleri doğrudan bir muhatap bulacaktır.
11. Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından başlatılan “**güvenli okul, güvenli eğitim**” projesi tüm Türkiye’de yaygınlaştırılmalı, görevli okul polisinin fotoğrafı, telefonu okul öğrencilerine ve öğrenci velilerine internet üzerinden duyurulmalıdır.
12. Kolluk “taş atan çocuklar” konusunda, hassas mekânlarda bulunan il ve ilçelerde, öğretmen, imam, muhtar ve eşraf gibi gereken fikir önderleriyle görüşerek gereken önlemleri almalıdır.
13. Bugün terör örgütünün elinde 3000 kadar çocuk olduğu yabancı basında belirtilmektedir. Bu nedenle beş kavram üzerinde hareket edilebilir; DLGD,BDLGD, DŞBĐRLĐĐD, SEVGĐ, GÜVEN. [1]
14. GAP Eylem Planı (2008-2012) geliştirilmeli ve değiştirilmelidir.
15. Çocuk odaklı yargı sistemi (ÇOYS) kurulmalıdır. 2005 yılında çıkarılan Çocuk Koruma Kanunu (ÇKK) gereği gibi uygulanmalıdır.

(Prof. Dr. Hasan Tahsin Fendođlu, RTÜK Üyesi)

[1] Bk. H. T. Fendoglu, Introduction, **Missing Children Report of Turkey**, 2007, Ankara 2009, s. 179.

Alıntılar (İktibas) Konusunda Açıklamalar

Bu çalışmadan yapılacak alıntılarda (iktibaslarda) 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 35’inci maddesinde öngörülen şu şartlara uyulmalıdır: **(1)** İktibas, bir eserin “*bazı cümle ve fıkralarının*” bir başka esere alınmasıyla sınırlı olmalıdır (m.35/1). **(2)** İktibas, maksadın haklı göstereceği bir nispet dâhilinde ve münderecatını aydınlatmak maksadıyla yapılmalıdır (m.35/3). **(3)** İktibas, belli olacak şekilde yapılmalıdır (m.35/5) [Bilimsel yazma kurallarına göre, aynen iktibasların tırnak içinde verilmesi ve iktibasın üç satırdan uzun olması durumunda iktibas edilen satırların girintili paragraf olarak dizilmesi gerekmektedir]. **(4)** İktibas ister aynen, ister mealen olsun, eserin ve eser sahibinin adı belirtilerek iktibasın kaynağı gösterilmelidir (m.35/5). **(5)** İktibas edilen kısmın alındığı yer belirtilmelidir (m.35/5).

Ayrıca Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulunun 18 Şubat 1981 tarih ve E.1980/1, K.1981/2 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararına göre kararına göre, “iktibas hususunda kullanılan eser sahibinin ve eserinin adı belirtilse bile eser sahibi, haksız rekabet hükümlerine dayanarak Borçlar Kanununun 49. maddesindeki koşulların gerçekleşmesi halinde manevi tazminat isteyebilir”. Bu sayfaya izin almadan link verilebilir. Ancak, bu web sayfası, önceden izin alınmaksızın ne suretle olursa olsun, kopyalanamaz, çoğaltılamaz, tekrar yayınlanamaz, dağıtılamaz, başka intent sitelerine metin olarak konulamaz.

Yukarıdaki şartlara uygun olarak alıntı yapılırken bu çalışmaya şu şekilde atf yapılması önerilir:

Fendođlu Hasan T. “Sokağa Hâkim Olanın Borusu Öter ”

<http://www.hasantahsinfendoglu.com/> / <http://www.sde.org.tr/> (31.05.2010)